

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและปัญหาในการวิจัย

ประเทศไทยมีรากฐานทางด้านเกษตรกรรม มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตร ลำไยซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรชนิดหนึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมมาช้านาน จะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกลำไยสามารถสร้างให้รายได้กับเกษตรกรและประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี

ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีแหล่งผลิตใหญ่อยู่ในภาคเหนือ เป็นผลไม้ที่มีการส่งออกทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันดับ 2 รองจากทุเรียน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2546) มีพื้นที่เพาะปลูกในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 440,975 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 พื้นที่เพาะปลูก 396,356 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.11 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2546) จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการผลิตลำไยมีการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มที่จะขยายต่อไป แต่การเพาะปลูกยังคงมีปัญหาที่ควรต้องได้รับการดูแลและแก้ไข เช่น พันธุ์ที่ยังไม่มีการรับรองและการกระจายพันธุ์อย่างทั่วถึง การไม่ติดดอกออกผลทุกปี การใช้สารฆ่าเชื้อโรคเพื่อยืดอายุลำไย การแปรรูปลำไยอบแห้งที่ยังไม่มีคุณภาพ ขาดเครื่องมือในการรื้อเมล็ดลำไย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนลำไยและ ผู้ประกอบการค้าลำไย ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ทำให้รัฐบาลออกมาตรการเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อช่วยในการพัฒนาตลาดลำไยของประเทศไทยในหลายๆ ด้าน และทางเลือกหนึ่งในการช่วยลดความเสี่ยงของสินค้าเกษตรคือการตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย จึงนับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการช่วยเหลือทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการค้าลำไย

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกลำไยและผลิตภัณฑ์ลำไยอยู่ในอันดับ 1 ของโลก ปัจจุบันคู่แข่งที่สำคัญ คือ เวียดนาม จีน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2546) และตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ จีน ฮองกง สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในระยะช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาการกีดกันทางการค้า โดยมีมาตรฐานการตรวจผลิตภัณฑ์อาหารและเกษตรอย่างเข้มงวด การตรวจสอบสารตกค้างในผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบกับในปัจจุบันลำไยสามารถให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปีและให้ผลผลิตจำนวนมากในช่วงฤดูกลาง ทำให้มีจำนวนล้นตลาดส่งผลให้ราคาของลำไยตกต่ำลง จึงเป็นสาเหตุให้รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงราคาลำไยเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนลำไย จาก

จำนวนผลผลิตที่มีจำนวนมากและยังต้องประสบกับปัญหาการกีดกันทางการค้าจนไม่สามารถส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร ชาวสวนลำไยและผู้ประกอบการส่งออกลำไยเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 1.1 ปริมาณการส่งออก ลำไยสด ลำไยแช่แข็ง ระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2546

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

เดือน	2540		2541		2542		2543		2544		2545		2546	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ม.ค.	18	1.19	30	1.86	27	3.26	2,806	66.58	2,001	33.60	13,182	234.96	9,546	171.00
ก.พ.	1	0.02	61	5.35	136	13.82	2,957	64.94	4,557	71.42	10,572	163.92	5,688	108.55
มี.ค.	2	0.08	6	0.12	130	13.38	3,305	56.62	3,985	63.40	4,224	64.79	9,820	213.33
เม.ย.	1	0.02	13	0.43	170	16.82	3,755	71.19	5,516	78.70	4,141	63.46	4,081	96.57
พ.ค.	2	0.03	11	0.46	431	40.74	5,901	128.78	6,063	81.70	5,981	122.54	1,732	36.77
มิ.ย.	129	3.10	37	2.42	4,306	70.78	7,512	167.71	9,149	182.64	11,045	214.19	2,180	55.31
ก.ค.	31,672	860.70	986	61.30	22,456	598.10	36,812	789.17	27,044	580.66	34,385	596.02	12,224	253.66
ส.ค.	48,436	1210.44	1,516	93.60	8,742	218.71	28,438	579.68	13,433	297.69	16,023	264.19	16,681	304.02
ก.ย.	1,402	52.14	55	1.37	1,728	56.56	5,873	131.19	6,856	138.66	5,109	90.62	2,997	130.85
ต.ย.	170	5.33	53	1.63	1,041	30.71	1,688	38.45	8,203	149.12	2,307	40.90	4,071	82.71
พ.ย.	30	1.16	30	0.66	3,034	75.71	1,878	33.55	7,609	143.89	3,419	59.99	6,149	119.13
ธ.ย.	11	0.40	2	0.21	2,546	53.26	2,002	32.69	8,487	153.48	4,015	71.24	7,562	146.39
รวม	81,872	2,134.63	2,800	169.41	44,747	1,191.85	102,927	2,160.55	102,903	1,974.96	114,403	1,986.82	82,731	1,718.29

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของ กรมศุลกากร

ลำไยและผลิตภัณฑ์ลำไยของประเทศไทยส่วนใหญ่ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ลำไยสด ลำไยอบแห้ง ลำไยกระป๋อง และลำไยแช่แข็ง ประเทศไทยสามารถส่งออกลำไยสด และลำไยแช่แข็งดังตารางแสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออก จากข้อมูลดังกล่าวจะทราบได้ว่า ลำไยเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรชาวสวนลำไยและผู้ประกอบการค้าลำไย ซึ่งหากเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านราคาในตลาดและการผลิต ย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนลำไยและผู้ประกอบการค้าลำไย

รัฐบาลจึงให้ความสำคัญและคอยแทรกแซงราคาอยู่เสมอๆ โดยมีนโยบายต่างๆ เพื่อพยุงราคาลำไยในปีที่มีจำนวนผลผลิตออกมาจำนวนมาก เช่น ในปี พ.ศ. 2543 ปริมาณผลผลิตของลำไยสดมีจำนวนผลผลิตออกมาจำนวนมาก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2546) ทำให้ราคาลำไยสดหน้าสวนลดต่ำลงอย่างมาก จึงทำให้รัฐบาลได้มีนโยบายการแทรกแซงราคาลำไย โดยจัดให้มีโครงการจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยให้กับผู้ประกอบการแปรรูปลำไยกระป๋องใช้เป็นทุนในการรับซื้อลำไยสดจากเกษตรกรชาวสวนลำไย การรับซื้อและการระบายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต โครงการรับจำนำลำไยอบแห้ง และการชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับหน่วยงานด้านการเงิน เช่น

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร และองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ในการแทรกแซงราคาแต่ละครั้งนั้นนำมาซึ่งภาระด้านงบประมาณของรัฐบาลจำนวนมาก แต่ปัญหาความผันผวนด้านราคานี้ รัฐบาลยังไม่มีมาตรการแก้ไขที่ชัดเจนทำให้ภาคเอกชนต้องหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเองโดยทำสัญญาขายล่วงหน้า (Forward contract) เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการลดลงของราคาลำไยสดและผลผลิตภัณฑ์ลำไยและทำสัญญาซื้อขายลำไยล่วงหน้า (ตกเขียว) จากเกษตรกรชาวสวนลำไยเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านราคาและปริมาณผลิตผล โดยพ่อค้าท้องถิ่นจะจัดหาเงินทุนและปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้เกษตรกรภายใต้เงื่อนไขว่า “เกษตรกรต้องขายผลผลิตให้กับตน” แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น เกษตรกรมักนำผลผลิตไปขายให้คนอื่นที่ให้ราคาดีกว่าแล้วนำเงินมาชำระหนี้ ดังนั้นการป้องกันความเสี่ยงนี้ก็ไม่สามารถช่วยลดปัญหาให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้อย่างแท้จริง (สมลาภ, 2545)

ดังนั้นการซื้อขายล่วงหน้าที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันจึงไม่สามารถแก้ปัญหาของผู้เพาะปลูกและพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อลำไยได้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว วิธีหนึ่งที่สามารถทำได้โดยให้มีการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยนั้นได้มีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 และจะได้เริ่มการซื้อขายล่วงหน้าในราวไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2547

ในปัจจุบันสินค้าที่จะซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย มี 2 ชนิดคือ ยางพาราแผ่นดิบ ชั้น 3 และข้าวขาว 5 % การนำลำไยและลำไยอบแห้งเข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยนั้นจะต้องศึกษารายละเอียด ความเหมาะสมด้านต่างๆ การค้นคว้าแบบอิสระนี้จึงจะได้ศึกษาถึงความเหมาะสมของลำไยสดและลำไยอบแห้งในการนำเข้าสู่ซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความเหมาะสมของลำไยสดและลำไยอบแห้งในการนำเข้าสู่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษาเรื่อง ความเหมาะสมของลำไยสดและลำไยอบแห้งในการนำเข้าสู่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงศักยภาพของลำไยสดและลำไยอบแห้งว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในอนาคต
2. ทำให้ทราบความเข้าใจในด้านการดำเนินการซื้อขายสินค้าเกษตร ข้อปฏิบัติของผู้ซื้อ-ผู้ขายสินค้าเกษตร ตลอดจนระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบการค้าลำไยและเกษตรกรชาวสวนลำไยที่มีต่อตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตลาด

1.4 เนื้อหาของรายงานการวิจัย

เนื้อหาของกรวิจัยในเล่มนี้จะแบ่งออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ซึ่งเป็นบทกล่าวถึงความป็นมาและปัญหาในการวิจัย วัตถุประสงค์ในการวิจัยและประโยชน์ที่จะได้รับ บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎี บทที่ 3 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการศึกษา ขอบเขตการศึกษาวิจัย วิธีการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ บทที่ 4 ประกอบด้วยตารางแสดงการวิเคราะห์ข้อมูล และในบทสุดท้าย บทที่ 5 จะมีการสรุปผลการวิเคราะห์ของบทที่ 4 และอภิปรายผลการศึกษา ตลอดจนนำเสนอข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ความเหมาะสม หมายถึง หลักเกณฑ์ของสินค้าที่สามารถจะนำเข้าสู่ซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้ คือ เป็นสินค้าที่ราคามีความผันผวนค่อนข้างสูง สามารถจัดชั้นคุณภาพสินค้าได้ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการผลิตและการค้าที่ดี มีปริมาณการซื้อขายในตลาดจริงหรือตลาดปัจจุบันจำนวนมาก และสามารถเก็บไว้ได้นาน
2. ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย หมายถึง องค์กรที่จัดขึ้นตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 มีเป้าหมาย คือ เป็นกลไกและเครื่องมือสำหรับเกษตรกร ผู้ผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรและบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
3. ลำไยสด หมายถึง ผลผลิตลำไยที่ซื้อมาและขายไป ไม่ได้ผ่านกระบวนการแปรรูปใดๆ
4. ลำไยอบแห้ง หมายถึง ผลผลิตจากลำไยที่ผ่านกระบวนการอบแห้งทั้งเปลือก